

Göteborgs kommun

goteborg@goteborg.se

Samtliga rektorer vid Angeredsgymnasiet

info.angered@educ.goteborg.se

Återkoppling

efter kvalitetsgranskning av sex- och samlevnadsundervisning
på Angeredsgymnasiet

Inledning

I denna skriftliga återkoppling presenteras de enkätresultat och utvecklingsområden som Skolinspektionen bedömer är relevanta för Angeredsgymnasiets arbete med sex- och samlevnadsundervisningen. Denna återkoppling syftar till att vara ett stöd för hur skolan kan utveckla sitt arbete vad gäller rektorns styrning och undervisningens genomförande.

Ett flertal bestämmelser i skollagen relaterar till sex- och samlevnadsundervisningen, till exempel syftet med utbildningen (1 kap. 4 § och 5 §), ledningen av utbildning (2 kap. 9 §), reglerna om systematiskt kvalitetsarbete (4 kap.), kompetensutvecklingsbestämmelsen (2 kap. 34 §) och elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete (2 kap. 25 §). Dessutom har rektorn enligt läroplanerna ett särskilt ansvar för sex och samlevnad som ämnesövergripande kunskapsområde (gymnasieskola: SKOLFS 2011:144, avsnitt 2.6).

Återkopplingen grundar sig på en webbenkät till rektor och lärare vid skolenheten Angeredsgymnasiet 5 samt ett verksamhetsbesök där Skolinspektionen genomförde dokumentstudier och intervjuer med rektor, lärare, elevhälsans personal och elever. I intervjuerna deltog rektor för skolenheten Angeredsgymnasiet 1, lärare och elever från samtliga skolenheter vid Angeredsgymnasiet samt representanter för hela skolans elevhälsa och elevhälsans chef. Intervjuerna genomfördes den 19 och 22 september 2017 av utredarna Anna Gabrielsson och Ann Edvinsson.

Fakta om Angeredsgymnasiet

Angeredsgymnasiet är en kommunal gymnasieskola som är belägen i stadsdelen Angered i Göteborgs kommun. Angeredsgymnasiet var tidigare en skolenhet men är numera uppdelat på fem skolenheter som leds av var sin rektor. Rektorerna tillsammans med elevhälsans chef utgör Angeredsgymnasiets ledningsgrupp. Elevhälsan är gemensam för Angeredsgymnasiets fem skolenheter och består av tre skolsköterskor, tre kuratorer och tre specialpedagoger varav två också arbetar som speciallärare.

Enkätresultat

Nedan sammanfattas Angeredsgymnasiet 5:s enkätresultat och jämförs med resultaten från den bredare kartläggningen av sex- och samlevnadsundervisningen på 450 slumpmässigt utvalda grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor.

På Angeredsgymnasiet 5	Kartläggningens resultat
dokumenterar skolan sitt arbete med sex- och samlevnadsundervisningen	42 % anger detta
har skolan inte kartlagt vem som gör vad i sex- och samlevnadsundervisningen	36 % kartlägger
har skolan satt upp mål för arbetet med sex- och samlevnadsundervisningen	25 % anger detta
används elevhälsan i planering av sex- och samlevnadsundervisningen	59 % anger detta
används elevhälsan i genomförande av specifika sex- och samlevnadslektioner	45 % anger detta
används elevhälsan i lärarnas kompetensförsörjning kring sex och samlevnad	45 % anger detta
bedömer 35 % av lärarna att avsatt tid för samverkan räcker i hög utsträckning	24 % anger detta
samtalar 65 % av lärarna med andra lärare om erfarenheter av sex- och samlevnadsundervisningen	62 % anger detta
har lärarnas kompetens inom sex och samlevnad inte följts upp	22 % har följt upp
har lärarna erbjudits kompetensutveckling inom sex och samlevnad	39 % anger detta
anger rektorn att skolan har lärare som är utbildade i hbtq-frågor	58 % anger detta
arbetar 59 % av lärarna med hbtq-frågor i sitt/sina ämnen	36 % anger detta
låter 35 % av lärarna eleverna påverka sex och samlevnads innehåll i hög utsträckning	35 % anger detta
låter 35 % av lärarna eleverna påverka sex och samlevnads arbetsmetoder i hög utsträckning	27 % anger detta
låter 53 % av lärarna eleverna tycka till om sex- och samlevnadsundervisningen i hög utsträckning	45 % anger detta
bedömer rektorn att sex- och samlevnadsundervisningens kvalitet på denna skola är hög	51 % anger detta
bedömer 88 % av lärarna att sex- och samlevnadsundervisningens kvalitet är hög	52 % anger detta

Resultaten i tabellen baseras på svar från 300 skolor av 450 slumpmässigt utvalda skolor (67 %) när det gäller rektorsenkäten och svar från 3982 lärare av 8084 registrerade lärare (49 %). Resultaten för Angeredsgymnasiet 5 baseras på svar från rektorn i rektorsenkäten och svar från 17 av 17 registrerade lärare (100 %) i lärarenkäten.

Angeredsgymnasiets arbete med sex- och samlevnadsundervisning

Rektorns ansvar för att skolans sex- och samlevnadsundervisning är av god kvalitet

Av intervjuer med rektor och personal framgår att Angeredsgymnasiet har organiserat skolans sex- och samlevnadsundervisning under ett gemensamt "paraply". Detta innefattar bland annat ett skolgemensamt team kallat "sos-teamet" som genomför olika moment inom sex- och samlevnadsundervisning med eleverna samt har en fortbildande funktion för personalen. Förutom den sex- och samlevnadsundervisning som bedrivs av sos-teamet så undervisar lärarna kring sex- och samlevnadsfrågor i sina respektive ämnen. Ett övergripande mål med sos-teamet är att skapa en god bas för sex- och samlevnadsundervisning i enlighet med läroplanens (Gy11) intentioner. Ett annat mål är att alla elever ska få en gemensam grund gällande kunskap om sex- och samlevnadsfrågor och att alla undervisande lärare ska ges möjlighet att utveckla sin kompetens kring att undervisa om sex och samlevnad.

Vidare framkommer i intervjuerna att sex- och samlevnadsundervisningen utvärderas dels genom att sos-teamets arbete utvärderas årligen, dels genom att lärarna utvärderar varje kurs i skolans utvärderingsverktyg kallat "utv5". I sos-teamets skriftliga utvärdering, som Skolinspektionen tagit del av, framgår att teamet tillsammans med skolans ledning identifierar vilka områden inom sex- och samlevnadsundervisningen som ska utvecklas vidare utifrån vad som framkommit i utvärderingen.

Personal och rektor uppger att sos-teamet är ett samverkansteam där representanter för lärare, elevhälsans personal samt elevassistenter ingår. Två av sos-teamets medlemmar byts ut varje år vilket gör att många ur personalen på skolan blir delaktiga i arbetet med och planeringen av sex- och samlevnadsundervisningen. Rektor uppger i intervju att lärarna samverkar kring planering av den ämnesintegrerade sex- och samlevnadsundervisningen, i synnerhet gällande projekt som genomförs i form av arbeten inom ramen för problembaserat lärande (pbl). Samverkan sker främst i arbetslagen och kan innebära planering av ämnesövergripande undervisning. Exempelvis berättar lärarna i SO och svenska att de haft ett gemensamt projekt om relationer och identitet.

Enligt rektor är personalens kompetens för att undervisa om sex och samlevnad överlag god, mycket tack vare att de deltar i sos-teamets arbete. Utöver att lärare och elevhälsopersonal i perioder ingår i teamet, så är alltid undervisande lärare med i klassrummet vid de tillfällen sos-teamet håller i undervisningen. Syftet med detta är enligt rektor att personalen ges kompetensutveckling inom kunskapsområdet och samtidigt att lärarna ska bli mer bekväma med att tala om sex- och samlevnadsfrågor i sin egen undervisning. Lärarna beskriver att skolans organisation med sos-teamet leder till en kompetenshöjning inom sex och samlevnad, men att det även kan finnas behov av mer specialiserad kompetensutveckling, exempelvis kring ny lagstiftning inom området. Av intervjuerna med rektor och personal framgår att det varierar hur rektorerna vid Angeredsgymnasiet följer upp personalens kompetens inom sex- och samlevnadsfrågor. Några rektorer följer upp personalens behov av kompetensutveckling i utvecklingssamtal, medan det i andra fall är personalen som själva signalerar om behov finns. I intervjuerna framkommer att det förekommit skolövergripande kompetensutvecklingsinsatser såsom utbildning kring könsstämpning.

Elevhälsans personal uppger att de, förutom att de alltid är representerade i sos-teamet, har ett uttalat uppdrag att arbeta förebyggande och främjande, och att de bland annat ger stöd till lärare gällande sex- och samlevnadsfrågor. I intervjun berättar personalen att det som tas upp inom sos-teamet återförs till hela elevhälsoteamet så att alla är involverade och vet vad undervisningen innehåller. Likaså gäller det omvänt att om någon i elevhälsan, eller hela elevhälsoteamet, lyfter frågor som rör sex och samlevnad så förs det vidare till sos-teamet genom elevhälsans representanter där. Exempelvis får elevhälsans personal ofta frågor kring sexualitet och äktenskap, vilket därför lyfts in i sos-teamets undervisning.

Elevernas möjligheter att utveckla kunskaper inom hela det område som ryms inom begreppet sex och samlevnad

Av intervjuer med såväl rektor och personal som med elever framkommer att sex- och samlevnadsundervisningen vid Angeredsgymnasiet bedrivs både ämnesintegrerat och ämnesövergripande. Den ämnesövergripande undervisningen sker dels i form av sos-teamets undervisningstillfällen som ligger i årskurs 1, dels genom pbl-arbeten i olika ämnen. I sos-teamets undervisning, som omfattar fem tillfällen på de nationella programmen och tre tillfällen på språkintruktionsprogrammen, ingår bland annat kunskap om sexualitet, jämställdhet, relationer, identitet, kroppen, könsstämpning och hedersrelaterad problematik. Enligt den intervjuade personalen ska dessa tillfällen lägga en grund som lärarna sedan i sina respektive ämnen integrerar och fördjupar i sin undervisning. Lärarna uppger att sos-teamets pass ofta väcker tankar och idéer hos både elever och lärare som sedan diskuteras på

lektionerna, något som bekräftas i elevintervjuerna. Eleverna säger att de lär sig nya saker varje termin, och att förståelsen fördjupas genom att alla deltar i samtalen. Ämnesintegrerad undervisning kring sex- och samlevnadsfrågor sker enligt lärarna under hela gymnasietiden, både utifrån planerade lektionspass och utifrån att elever ställer frågor. Alla intervjuade menar att det finns en koppling mellan likabehandlingsplanen, som är gemensam för hela Angeredsgymnasiet, och sex- och samlevnadsundervisningen genom att arbetet med sex- och samlevnadsfrågor är en naturlig del av skolans likabehandlings- och värdegrundsarbete.

I lärarintervjuerna framkommer att den ämnesintegrerade sex- och samlevnadsundervisningen präglas av ett allsidigt innehåll, exempelvis kärlek, genus, relationer, kön, normer, könsroller ur historiskt och samtida perspektiv, utseendeideal, hedersbegreppet och religionens roll i människors liv. Eleverna säger att de diskuterar dessa områden mycket, och att det ibland kan vara tufft om diskussionerna krockar med det de har med sig hemifrån. Däremot uttrycker eleverna att det är viktig kunskap och att de lär sig mycket i sex- och samlevnadsundervisningen. Lärarna framhåller att undervisningen ska lära eleverna hur de kan skydda sig mot risker, men också bidra med ett främjande perspektiv på exempelvis lust och visa på elevernas frihet att välja hur de vill leva sitt liv.

Lärarna uppger att de tillsammans med eleverna diskuterar normer kring sex och samlevnad, exempelvis gällande könsroller, sexuell läggning, funktionsvariation och transpersoner. Eleverna säger att de bland annat pratat om normer i samhället utifrån religion, familjebildning och fördomar som finns i olika samhällen. Enligt lärarna lägger de upp undervisningen så att den ska vara inkluderande och inte utgå från normativa antaganden, exempelvis att alla är heterosexuella.

Både lärare och elever berättar att det finns en variation i de arbetsmetoder som används i sex- och samlevnadsundervisningen, exempelvis litteraturstudier, inlämnings- och reflektionsuppgifter, konsekvensanalyser, filmer, rollspel och diskussioner i såväl smågrupper som helklass.

Enligt lärarna ges eleverna möjlighet att påverka undervisningen i sex och samlevnad genom att innehåll och syfte med undervisningen presenteras för eleverna, som sedan får ge sin respons. Några lärare efterfrågar och noterar vad eleverna finner intressant, och oftast förs en kontinuerlig dialog med eleverna kring det som tas upp i sex- och samlevnadsundervisningen. Lärarna säger också att eleverna är snabba på att förmedla vad de tycker om undervisningen, vilket gör att lärarna ibland behöver tänka om. En lärare säger att eleverna *ibland leder oss in på vägar vi inte hade upptäckt själva*.

Sammanfattningsvis har Skolinspektionens granskning inte visat annat än att det granskade området fungerar väl. Därmed avslutas kvalitetsgranskningen.

Information om granskningen

Skolinspektionen genomför under hösten 2017 en kvalitetsgranskning av sex- och samlevnadsundervisningen i grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Syftet med granskningen är att undersöka om elever får en undervisning

i sex och samlevnad av god kvalitet. För att ta ställning till det undersöker granskningen dels hur rektor genom sin styrning skapar förutsättningar för en god undervisning i sex och samlevnad, dels sex- och samlevnadsundervisningens innehåll och genomförande.

Kvalitetsgranskningen kombinerar en bredare kartläggning i form av en enkätstudie av 450 skolor med en närmare granskning av 28 skolor inom aktuella skolformer. Granskningens slutrapport kommer att publiceras våren 2018.

I bedömningen har även Ann Edvinsson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Gabriel Brandström

Beslutsfattare
Signerat av: Gabriel Brandström

X Anna Gabrielsson

Föredragande
Signerat av: Anna Gabrielsson1